

EKONOMI-
HÖGSKOLAN

YTTRANDE

V 2024/1929
Fi2024/01218

2024-11-25

Ekonomihögskolan
Åsa Hansson
Nationalekonomiska institutionen

Regeringskansliet
Finansdepartementet

Remissvar: Enklare att överblicka riktade statsbidrag – Statskontorets förslag för en samlad informationsportal (Statskontoret 2024:9)

(Regeringskansliets dnr Fi2024/01218)

Ekonomihögskolan vid Lunds universitet har anmodats att lämna ett yttrande över *Huvudbetänkandet Långtidsutredningen 2023 (SOU 2023:85)*. Remissyttrandet har utarbetats av Åsa Hansson.

Statskontoret har fått i uppdrag av regeringen att analysera förutsättningarna för att samla information om alla riktade statsbidrag i en gemensam digital informationsportal hos en statlig myndighet. Motivet till detta är att minska kommunernas och regionernas administrativa kostnader för att hantera riktade statsbidrag och underlätta för alla kommuner att få vetskap om samtliga statsbidrag och därför minska risken att vissa kommuner missar att ansöka om dem.

En portal skulle också underlätta för andra aktörer, såsom forskare, politiker, intresseorganisationer och medborgare, att skaffa sig en samlad överblick över alla riktade statsbidrag. Idag ansvarar varje myndighet för sina egna riktade statsbidrag vilket gör det svåröverskådligt att få en samlad bild. Riktade statsbidrag har ökat i betydelse och det är svårt för såväl kommuner som regioner att få en samlad överblick över och vetskap om vilka bidrag som finns. Kunskapen varierar över kommuner och det är lättare för större

kommuner att inhämta kunskapen. Knappt 20 procent av Sveriges kommuner abonnerar på privata bevakningstjänster för riktade statsbidrag. Dagens system leder till att vissa kommuner inte söker alla bidrag, vilket får till följd att medel som staten avsett för vissa ändamål inte används till det staten tänkt att de ska användas till.

Under 2023 fanns det ett fyrtiotal myndigheter som administrerade runt 200 bidrag, och betalade ut totalt 110 miljarder i riktade statsbidrag och kostnadsersättningar till kommuner och regioner.

Statskontoret bedömer att det finns förutsättningar för en samlad informationsportal och att Skolverket är den myndighet som är mest lämpad att ansvara för en sådan portal. Statskontoret bedömer att nyttan av en samlad portal överstiger kostnaderna av en samlad portal. Statskontoret bedömer också att en samlad portal kan underlätta för regeringen att få genomslag för den styrning av kommuner och regioner de önskar uppnå.

Ekonomihögskolan vid Lunds universitet lämnar kommenterar gällande behovet av en gemensam samlad portal och eventuella negativa effekter. Ekonomihögskolan väljer att inte kommentera hur en portal praktiskt ska utformas och skötas.

Det bör inledningsvis påpekas att den omfattande ökningen av riktade statsbidrag är bekymmersam eftersom statsbidrag tenderar att leda till godtycklighet och sämre hushållning av resurser. Generella statsbidrag är att föredra. Ett flertal bedömare har påtalat problemen med riktade statsbidrag och att de bör undvikas (t ex, Riksrevisionen 2019 & 2020, Andersson m. fl. 2004, Aronsson & Wikström 2021, Dahlberg & Rattsø 2010). Även den offentliga översynen av utjämningsystemet som presenterades i somras (SOU 2024:50) konstaterade att riktade statsbidrag bör undvikas.

Det är problematiskt att de riktade statsbidragen ökat i omfattning, trots ambitioner om att minska dem. Förutom incitamenteffekten brister de också i förberedande analys och prioritering, långsiktighet i genomförandet samt förutsättningarna för uppföljning. De tenderar

också att missgynna små regioner och kommuner som inte har administrativ kapacitet att ansöka om bidrag.

Ekonomihögskolan vid Lunds universitet delar uppfattningen att riktade statsbidrag bör undvikas. En gemensam portal som underlättar för kommuner att hitta och söka statsbidrag riskerar att leda till ökat användande av riktade statsstöd. Det vore en olycklig utveckling. Det kan finnas en poäng med att det medför en viss kostnad att ansöka om riktade statsstöd för att undvika missbruk och att kommuner som egentligen inte behöver stöd får det och därmed sämre hushållning av kommunernas och regionernas resurser.

Samtidigt, givet att statsbidragen spelar en viktig roll i det svenska fiskala systemet för att utjämna skillnader mellan kommuner och regioner och att mindre kommuner missgynnas i det nuvarande systemet och saknar vetskap om bidragen är det ur ett rättvise- och administrationskostnadsperspektiv motiverat och önskvärt att samla alla statsbidrag i en portal. Givet att Sverige har den omfattning av riktade statsstöd anser Ekonomihögskolan att det är motiverat med en gemensam portal för att garantera att alla kommuner och regioner får tillgång till samma information och därmed samma förutsättningar att ansöka om riktade statsbidrag.

Det är även positivt för andra aktörer om alla statsbidrag samlas i en portal, det gör det lättare att utvärdera statsbidrag och kan på sikt leda till att de blir mer effektiva.

Referenser:

Andersson, L., Aronsson, T. & M. Wikström. (2004). Testing for vertical fiscal externalities. *International Tax and Public Finance*, 11(3), 243–263.

Aronsson, T & M. Wikström. (2021). Lokal beskattning och ekonomiska incitament, 2021, SNS.

Dahlberg, M. & J. Rattsø. (2010). Statliga bidrag till kommunerna – i princip och praktik. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2010:5. Finansdepartementet.

Riksrevisionen. (2019). Det kommunala utjämningsystemet – behov av mer utjämning och bättre förvaltning, Riksrevisionen, RiR 2019:29.

Riksrevisionen. (2020). Tillväxthämmande incitament i den kommunala inkomstutjämnningen?, RiR 2020:11.

SOU 2024:50. (2024). Nätt och jämnt: Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn, Betänkande från Utjämningskommittén, Finansdepartementet.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). (2024a). [Sektorn i siffror | SKR.](#)

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). (2024b). Vården i siffror. Nettokostnad för hälso- och sjukvård per invånare och år, exklusive tandvård.